

หาที่พึ่ง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ทางโลกราชการเขาเป็นขนาดนั้นแล้วเขายังลาออก เขาพยายามอยากจะลาออก อยากจะบวช อยากจะออกมาประพฤติปฏิบัติ นี่ความว่าหลักประกันของชีวิตไง หลักประกันชีวิตคือความเข้าใจตามความเป็นจริง เห็นไหม หน้าทีการงานใดก็แล้วแต่ ถึงเวลาแล้วเราต้องทิ้งมันไป ไม่มีอะไรพึ่งได้เลย สิ่งนี้มันอาศัยกันชั่วคราว มันเป็นเรื่องที่ว่าอาศัยกันชั่วคราว แล้วเราก็ต้องพ้นจากหน้าทีนี้ไป

แต่หลักประกันของชีวิต ที่พึ่งอาศัยหลักความจริงอยู่ที่ไหน ถ้าที่พึ่งที่อาศัยหลักความจริงนี่คือความเข้าใจธรรม คือความเข้าใจหลักความจริงเอง แล้วมันเข้าใจหลักความจริง คือว่ามันเปลี่ยนแปลงตลอด เห็นไหม สิ่งต่างๆ สรรพสิ่งนี้เปลี่ยนแปลงไปตลอดเลย แล้วไม่มีอะไรพึ่งได้เลย มันต้องแปรสภาพไปตลอดเลย แล้วอะไรเป็นที่พึ่ง แต่ถ้าเราเข้าใจความจริง คือความเปลี่ยนแปลงอันนั้นมันเปลี่ยนแปลงโดยสมมุติ ถ้าเข้าใจความเปลี่ยนแปลงอันนั้นแล้วมันก็ปล่อยความเปลี่ยนแปลงอันนั้น มันมาอยู่กับหลักความจริงของตัวเอง

หลักความจริงของเราคือธาตุรู้ที่มันไม่เปลี่ยนแปลงไง แต่มันเปลี่ยนแปลงเพราะว่าธาตุรู้มันออกมาอยู่กับความรู้ อยู่กับความรู้ของขันธ สมมุติของขันธ การสื่อกันนี้มันต้องสื่อกันด้วยความสมมุติ ด้วยความเข้าใจกัน ความเข้าใจกันระหว่างประเทศชาติหนึ่ง สมมุติหนึ่งก็ต่างกันไป สมมุติหนึ่งก็ต่างกันไป ถ้าเราเข้าใจหลักความจริงอันนั้น เราปล่อยหลักความจริงอันนั้นเข้ามา มันจะมาอยู่กับหลักความจริงอีกอันหนึ่ง เห็นไหม หลักความจริงที่ว่ามันคงที่อยู่

หลักความจริงนี้ เราศึกษาที่เราเข้าใจหลักการ เราเข้าใจหลักการแล้วเราพยายามแสวงหา เห็นไหม เราถึงแสวงหาที่ทิ้งกัน หาทิ้งเพื่อเรา มันจะทุกข์มันจะยากยิ่งไง มันต้องทนเอา ความทนเอานี่เพราะฝืนกับหลักความจริงสมมุติอันนั้น หลักความจริงอันสมมุติเป็นการคาดการณ์ การคาดการณ์มันการคาดการณ์เดา แม้แต่ประเพณีปฏิบัติแล้วก็ยังว่าของตัวเองเป็นหลักความจริง ถ้าหลักความจริงนี้ มันจะตัดออกๆๆ ตัดออกจนเข้าถึงจุดหนึ่ง ถึงจุดหนึ่งมันจะรู้เหตุรู้ผลของมัน แล้วมันจะเห็นความจริงอันสมมุตินั้นว่า อันนั้นไม่มีค่านะ มันจะปล่อยสิ่งนั้นเข้ามา เพราะมันเห็นว่ามันเป็นไม่มีค่า แต่ตอนนี้มันยึดโดยสัจจะของมัน สัจจะของมันคือกิเลส คือความยึดของมัน

แต่อริยสัจจะมันเป็นความว่าสิ่งนั้นมันไม่แน่นอน แต่เราไม่รู้ว่ามันไม่แน่นอน เราว่ามันไม่แน่นอนก็จริงอยู่ แต่เราก็ออยู่กับมัน เห็นไหม เราก็เชื่อมั่น เราเชื่อมั่นนี้มันถึงว่าเราต้องหมั่นกันไป พอหมั่นออกไปมันก็หมั่นออกไปข้างนอก หมั่นออกไปข้างนอก หมั่นออกไปข้างนอกมันก็เรื่องของโลกทั้งหมดเลย แล้วก็ว่าประเพณีปฏิบัติ เห็นไหม อันนี้เป็นหลักความจริง เวลามันเทียบเคียงมันก็เทียบเคียงเรื่องโลก แต่มันเป็นการเลื่อนๆ เวลาเทียบเคียงต้องเทียบเคียงเรื่องโลก ถ้าไม่เทียบเคียงทางโลกมันก็เทียบเคียงโดยสมมุติ เห็นไหม

ธรรมดาจริงๆ ถึงว่าความรู้เป็นปัจจัยตัด รู้เป็นปัจจัยตัด แต่เวลาสื่อออกมามันจะเหมือนกันว่ามันมีสิ่งใดขาดออกไป สิ่งใดเข้าใจตามหลักความจริงอันนั้น นี่มันเข้าใจหลักความจริงแล้วมันปล่อยๆ มันปล่อยเฉยๆ ความปล่อยเฉยๆ เห็นไหม มันไม่ถึงสัจจะความจริง ความเป็นที่ทิ้งของตนเองมันยังไม่คงที่ไถ่ ถ้าความเป็นที่ทิ้งของตนเองคงที่ มันจะเข้าถึงหลักอันนั้น

นี่ตรงนี้ มันถึงว่ามันจะทุกข์ยากมันทุกข์ยากตรงนี้ ทุกข์ยากตรงฝืน ฝืนความรู้สึกของตัวเองไง ความรู้สึกของตัวเองทั้งหมดมันเป็นความรู้สึกของตัวเองที่ว่ามันเข้าใจตามหลักนี้ เห็นไหม

นี่หลักธรรมชาติของเรา เหมือนกับเด็กเลย เหมือนกับเด็กที่มันไม่รู้สิ่งใด เห็นไหม มันไม่เข้าใจอันตรายสิ่งใด มันทำได้ตามธรรมชาติของมัน มันจะวิ่งเล่นขนาดไหน มันทำลายขนาด

ไหน มันเป็นสถานะนั้นด้วย สถานะของเด็กที่ว่ากระดุกมันอ่อน มันจะกระโดดโลดเต้นขนาด ไหนมันก็ไม่เป็นไร ผู้เฒ่าผู้แก่ไปทำอย่างนั้นไม่ได้หรอก ผู้เฒ่าผู้แก่ทำอย่างนั้นกระดุกมันจะหัก

อันนี้สภาวะของหัวใจก็เหมือนกัน ถ้ามันยังลุ่มลูกกลูกหลานอยู่มันจะเหมือนกับสภาวะของเด็กอ่อน สภาวะของเด็กอ่อนคือว่ามันไม่เข้าใจสิ่งใดเลย แล้วมันก็เกาะเกี่ยวไปกับสิ่งนั้น มันเชื่อสิ่งนั้นไป มันหมุนตามไปๆ นี่สุดท้ายมันก็ต้องมาทำความเข้าใจของใจ ใจมันสงบเข้ามาๆ ถ้าสงบเข้ามาแล้วความสงบของใจมันจะเข้าเห็นถึงความจริงนี้มันเกิดดับ ความเห็นเกิดดับ เห็นอย่างนั้นมันแก้ไขไม่ได้หรอก ต้องวิปัสสนา ถ้าวิปัสสนาแล้วมันจะปล่อยวางสิ่งนั้นเข้าไป

นี่หลักที่ฟังจริงๆ มันตรงนี้ ตรงที่ว่าสัจจะความจริงมันเข้าใจถึงหัวใจใจ มันไม่ใช่เข้าใจอยู่ข้างนอกนี้ เข้าใจข้างนอก เห็นไหม ทุกอย่างแปรสภาพเราก็รู้แปรสภาพอยู่ แต่หัวใจที่แปรสภาพเราไม่เคยเห็นการแปรสภาพของใจ ใจมันแปรสภาพเราไม่เคยเห็น ถ้าเราเคยเห็นการแปรสภาพของใจ นั่นนะอันนี้ก็ฟังไม่ได้

เห็นไหม เราเองก็ฟังไม่ได้ เราเองก็เป็นตัวตนที่ฟังไม่ได้ แต่จิตได้สำนึก จิตได้สำนึกที่ว่า ตัวตนนั้น ตัวนั้นมันจะปล่อยเข้าไป แต่เราเข้าไปไม่ถึงตรงนั้น เราเข้าไปไม่ถึงความเป็นจริงของเรา เราเข้าถึงตัวตนของเรา แล้วตัวตนนี้มันโดนกิเลสปั่นหัว มันจะเวียนออกไป เวียนออกไป หมุนออกไปข้างนอก มันก็เวียนออกไปข้างนอก เวียนไปประสามัน เลยเป็นว่าจับอะไรฟังไม่ได้เลย พอจับฟังไม่ได้มันก็เริ่มทอดถอน เริ่มทอดถอนความเสื่อมสภาพของใจ ความล่งเลงสัย ความคาดหมายของใจ ใจมันจะเริ่มออกไป เริ่มฟุ้งซ่านออกไป จะทำยังไงให้มันกลับเข้ามาในความเชื่ออันเดิม

ในความศรัทธาเริ่มต้น เห็นไหม พอศรัทธาเริ่มต้น ถ้าเราศรัทธาขึ้นมาเราทำอะไรเราก็ทำได้ เพราะเราศรัทธา แต่พอเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จับแล้วมันก็ไม่สมหวังสักอย่างหนึ่ง จับแล้วไม่สมหวัง ความที่เราไปจับต้องสิ่งใดแล้วไม่สมหวัง นั่นนะ เราจับต้องไม่สมหวังเพราะว่าอำนาจาสนาของเราหนึ่ง เพราะว่าการประพฤติปฏิบัติของเราไม่จริงไม่จังหนึ่ง การใคร่ครวญกัน การรักษาของเราไม่ถึงจุดของมัน

ถ้าการใคร่ครวญการรักษาของเราเนี่ย พุทโธอยู่ทั้งวันเนี่ยมันจะไปไหน สติตั้งอยู่ทั้งวัน ตั้งอยู่ทั้งวันตลอดเวลาแล้วควบคุมอยู่อย่างนั้น มันต้องเข้าถึงสัจจะความจริงอันเป็นสัจจะภายในของมันได้ เข้าถึงความสงบของใจได้ ถ้าใจเข้าถึงความสงบของมัน เนี่ยมันถึงจะเข้ามาทางนั้น พอเข้าไปตรงนั้นปั๊บเนี่ย มันจะเข้าถึงว่าความร่มเย็นของใจมันจะเกิดขึ้น มันจะปล่อยวางสิ่งนอกๆ เห็นไหม มันปล่อยวางธรรมชาติของมัน แต่มันไม่ได้ปล่อยวางความเข้าใจของเรา ความเข้าใจของเราเราใช้ปัญญาเข้าไป เราใคร่ครวญแล้วเราก็อปล่อยวางเข้ามาๆ พอปล่อยวางเข้ามามันปั่นหัวเรานี้ มันปล่อยวางเข้ามาเราเข้าใจว่ามันปล่อยวางเข้ามา แล้วเราจะปล่อยวางเข้ามา

มันเป็นสัญญาอารมณ์ ความที่เป็นสัญญาอารมณ์มันถึงว่ามันไม่ให้คุณค่ากับใจน้อย แต่ถ้ามันเป็นสัจจะความจริงมันจะให้คุณค่ากับใจมาก ใจมันจะมีคุณค่า มันจะมีความร่มเย็นของใจ ในความร่มเย็นของใจมันมีคุณค่าของมันขึ้นมา มันมีคุณค่าของมันขึ้นมา เห็นไหม มันถึงเป็นอิสระของมันขึ้นมา มันถึงทำงานได้ไง ถ้าสัญญาอารมณ์มันก็ต่อสัญญาอารมณ์ไป มันก็เป็นสมมุติอันหนึ่งที่ว่าการเปลี่ยนแปลงอันหนึ่งในหัวใจ ความเปลี่ยนแปลงในหัวใจมันก็เปลี่ยนแปลง เดียวมันเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เดียวมันเปลี่ยนแปลงในทางที่เลว ทางที่เลวเข้าไป มันก็ให้อารมณ์กับเรา มันเปลี่ยนแปลงด้วย แล้วมันให้อารมณ์ความรู้สึกกับเราด้วย

มันถูกตบตนเองมันถูกตบตนเองตรงนี้ ตรงที่เวลาความคิดเกิดขึ้นมันเกิดขึ้นมากับเรา แล้วมันก็อย่าเียเรา มันอย่าเียหัวใจของเราเอง แต่เราไม่เข้าใจว่ามันอย่าเียหัวใจของเราเอง เราเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ เพราะพลังงานที่มันให้ค่าแล้ว มันจะถ่ายเทคุณค่าของมันไว้ที่ใจของเรา ไว้ที่ใจของเรา เห็นไหม แล้วเราก็อร้อนตรงนี้ แล้วเราจับตรงนี้สืบทอดไป เราไม่ปล่อยตรงนี้ ถ้าเราปล่อยตรงนี้ ปล่อยตรงนี้ปล่อยด้วยอะไร? ปล่อยด้วยการภาวนา ปล่อยด้วยพยายามอดทนของเราไว้ เราอดทนอดกลั้นของเราขึ้นมา อดทนอดกลั้นเพื่อฝืนมัน ถ้าฝืนมันได้ก็ฝืนสัจจะที่ว่ามันเปลี่ยนแปลงได้ สัจจะที่เปลี่ยนแปลง สมมุติสัจจะ

อริยสัจจะ สัจจะที่ไม่เปลี่ยนแปลง เห็นใหม่ ไม่เปลี่ยนแปลงเพราะความเข้าใจตามสัจจะความเป็นจริง แล้วปล่อยวางสัจจะตามความเป็นจริง เห็นใหม่ ปล่อยวางสัจจะตามความเป็นจริงไว้

สังขารม เห็นใหม่ ถนนหนทางเป็นที่พึ่งพาอาศัยของรถราวิ่งไป การก้าวเดินออกไป การอยู่ในเครื่องอยู่อาศัยของเรานี้ เป็นสิ่งที่อยู่อาศัย เราปฏิเสธสิ่งนี้ไม่ได้หรอก แต่สิ่งนี้มันสำคัญอยู่ แต่เราก็คิดมันไม่ได้ เห็นใหม่ มันเป็นที่อาศัย

สังขารมนี้ก็เหมือนกัน เริ่มต้นขึ้นมา ความรู้เข้าไปนี้ ความรู้สัจจะอันนี้มันจะรู้เข้าไปๆ แต่สุดท้ายแล้วมันก็ปล่อยวาง เห็นใหม่ มันปล่อยวางเข้าไปจนถึงว่ารู้ความเปลี่ยนแปลง แล้วปล่อยวางเปลี่ยนแปลงไว้ตามความเป็นจริง แล้วมันเข้าไปอยู่ในความที่ไม่เปลี่ยนแปลงอันนั้น มันถึงว่าเป็นที่พึ่ง เป็นที่แสวงหาที่เราแสวงหากัน เราหาที่พึ่งกันๆ ที่พึ่งอันนี้ในศาสนาสอนๆ ที่พึ่งอันนี้ แต่ที่พึ่งที่เราแสวงหากันข้างนอกนั้น มันจะพึ่งไม่ได้ แต่เราเข้าใจว่าพึ่งได้ เข้าใจว่าเป็นหลักประกันของชีวิต

หลักประกันของชีวิตนี้แสวงหาไปเถิด มันจะมีความทุกข์เข้ามาให้เรา มันจะมีความทุกข์เข้ามาให้เราละ มันมีแต่ความที่ความทุกข์เกิดขึ้นที่ตรงไหน ความทุกข์เกิดขึ้น สัจจะอันนี้มันเสมอกันโดยธรรม ความทุกข์โดยการทำหน้าที่การงานนี้มันเป็นการเหนื่อย เหนื่อยในงานนั้นทำงานนั้น อันนี้เป็นความทุกข์เสมอกัน เพราะว่าเรื่องของงานเป็นเรื่องของการกระทำ มันต้องมีการใช้พลังงาน มันต้องเหนื่อยยากเหมือนกัน

แต่ความทุกข์อันที่ความต้องการเกินกว่านั้นใจ ความคาดความหมายใจ เห็นใหม่ อันนี้เป็นค้นหา แต่ความทุกข์ในหน้าที่การงานนั้นไม่ใช่ค้นหา นั่นเป็นหน้าที่ หน้าที่ที่ต้องทำนั้นมันต้องทำโดยสังขารของมัน แต่ค้นหาความทะยานอยากมันความต้องการสิ่งที่เกินกว่านั้น สิ่งทีคาดหมายกว่านั้น อันนั้นนะพลาด เห็นใหม่ อันนั้นพลาด นี่มันเป็นหน้าที่การงานที่เราต้องเป็นไป สังขารอันเป็นความจริงถึงว่าเป็นสมมุติสัจจะ

ปรมัตถ์สัจจะ เห็นไหม สัจจะที่ว่าความเห็นการเกิดดับด้วย มั่นมหัสจรรย์ตรงนี้
ความเห็นการเกิดดับข้างนอกนั้น แล้วปล่อยวางความเห็นดับข้างนอกนั้นด้วยความเป็นจริง
เพราะอะไร? เพราะความเห็นโทษ มันก็เห็นคุณในการประพฤติปฏิบัติ คุณในการสะสมของเรา
คุณในการแสวงหาที่คุณ แต่สิ่งนี้เป็นทางเดินไขว้ไหม ไม่ใช่สิ่งที่เรายึดมั่นได้ไขว้ไหม

คุณคือการแสวงหา คือการก้าวเดินอันนี้ มันเป็นคน แต่ผลของการได้รับอันนั้น อันนั้น
เป็นผลของความเป็นจริง ถ้าผลของความเป็นจริง นั่นละมั่นมหัสจรรย์ตรงนี้ ตรงที่รู้ตามความ
เป็นจริงแล้วเห็นโทษ เห็นโทษแล้วปล่อยวางสิ่งนั้นไว้ตามสัจจะของมัน ไม่เข้าไปรับรู้สิ่งนั้น
มันจะปล่อยวางสิ่งนั้นเข้ามาเป็นตัวมันเอง นี่คือนิพพานจริง

แสวงหาที่พึ่งนะ เขาออกแสวงหากัน เราแสวงหากัน แสวงหาที่พึ่งจริง แต่ถึงจุดหนึ่งถ้า
ยังแสวงหาไม่ได้มันก็แสวงหาไม่ได้ ถ้าถึงแสวงหา เราทำได้มันก็ต้องทำได้ การแสวงหาถึงต้อง
แสวงหาที่พึ่งของเราให้ได้ ถ้าแสวงหาที่พึ่งได้มันจะเป็นความสุขกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นมีที่พึ่ง
ตลอดไป เอวัง